

საბაჟო რისკების მართვის განვითარების ტანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი

რეზიუმე

გიორგი ხაბურზანია
სტუდენტ-დოქტორი

E-mail: giorgi.xaburzania@mail.ru

სტატიაში განსაზღვრულია რისკების კლასიფიკაცია სპექტრის ეკონომიკურ თეორიაში, რომელიც განიხილეს კიდევ ნაკლებად შესავალი რისკების ტიპის შემთხვევების საბაჟო რისკების კალკულაციების დადგენის მიზნით. აღნიშნულია, რომ საბაჟო რისკების კალკულაციების დადგენის მიზნით საბაჟო რისკების კატეგორიების განსაზღვრა.

საბაჟო რისკების ინტეგრირების სხვადასხვა გზების საგარეო ეკონომიკურ სისტემებში, საგარეო სავაჭრო ურთიერთობების განვითარების პარალელურად საბაჟო რისკების მართვის შესაძლებლობების, რომელიც უზრუნველყოფს საბაჟო რისკების მართვის საკუთარ თავში, ასევე გვეჩვენებს ინტეგრირების საგარეო ეკონომიკურ სისტემებში. მოცემულია კონკრეტული საბაჟო რისკების მართვის საკუთარ თავში ანალიზის კატეგორიები.

მნიშვნელოვანი აქტუალური საკითხების მექანიზმების გააზრება, რაც დაკავშირებულია საბაჟო რისკების მართვის სისტემის მართვის უზრუნველყოფის სრულყოფასთან. მართვის გადართვის საშუალებების მოგვცემს ავტომატურად საბაჟო რეგულირების ეფექტურობა და სავაჭრო საბაჟო რისკების ეროვნული ეკონომიკის მდგომარეობაზე გავლენის უარყოფითი შედეგები.

საკვანძო სიტყვები: საბაჟო, სავაჭრო, რისკები.

ნებისმიერი სახელმწიფოსათვის ეროვნული მეურნეობის ეკონომიკური განვითარება ანუ ტერიტორიის დამოკიდებულება საგარეო სავაჭრო ურთიერთობებზე, რომელიც ეხება სამეურნეო სუბიექტების ინტერესებს, რიტაკ გავლენას ახდენს ეკონომიკის შემდგომ განვითარებაზე. ეროვნული ეკონომიკის მონაწილეობა მსოფლიო სამეურნეო კავშირებში ხელს უწყობს საგარეო სავაჭრო ურთიერთობების გაფართოებას, აქვს სტიმული ტანამედროვე მეურნეობის შემდგომ განვითარებას, მართვის საკუთარ თავში რესურსების უფრო რაციონალური გამოყენების გზით. ნებისმიერი

სახელმწიფო საგარეო სავაჭრო ურთიერთობების, როგორც ვესი, აგებულია ურთიერთსაგარეო ურთიერთობების საფუძველზე, რომელიც მოიცავს არა მხოლოდ საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის საკუთარ თავში და საიმპორტო-ექსპორტის დებულებებს, არამედ კონკრეტული გეგმისთვის შემუშავებული საგარეო სავაჭრო ურთიერთობების სტრატეგიას.

მსოფლიო სავაჭრო განვითარების პროცესში განსაზღვრულია ზირითი მიმართულება საგარეო სავაჭრო პოლიტიკაში: თავისუფალი სავაჭრო და პროტექციონიზმი. საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის სერცევა განპირობებულია, უპირველეს ყოვლისა, ეროვნული ეკონომიკის ეკონომიკური განვითარებით, რაც განსაზღვრავს გეგმის მდგომარეობას მსოფლიო ეკონომიკაში.

თავისუფალი სავაჭრო პოლიტიკა აქვს მთავარი ნებისმიერი გეგმის, რადგანაც მიმართულია ისეთი პირობების შექმნის, რომელიც ხელს უწყობს საბაჟო, მომსახურების და სხვა სფეროების ფაქტორების საერთაშორისო მიმოცვლის განვითარებას. თუმცა მოცემული შემთხვევაში უპირატესობა რეგულირების მოხდენის გეგმის, რომელიც დგანს ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი (ეკონომიკურად განვითარებული გეგმის). გადამავალი ეკონომიკის გეგმისათვის მსოფლიო ბაზარზე სავაჭრო ურთიერთობების შესაძლებლობა განპირობებულია ზარალის ალბათობით, ანუ რისკების მართვის, რომელიც დაკავშირებულია საერთაშორისო კონკურენციის გამწვავებასთან. ამიტომაც, იმ გეგმის, სადაც მიმდინარეობს ეკონომიკის სტრუქტურული გადაკეთება, ადგილი აქვს ეკონომიკურ დეპრესიას და სწრაფი ზრდა კონკურენცია იმპორტის მხრიდან, ხორციელდება პროტექციონიზმის პოლიტიკა.

პროტექციონიზმის პოლიტიკა ასრულებს დავით ფუნქციებს სავაჭრო ურთიერთობების მიმართ, რიტაკ ახალისებს ეროვნული ეკონომიკის განვითარებას. თუმცა ზედმეტ პროტექციონიზმს გააჩნია უარყოფითი შედეგები, რაც განპირობებულია უცხოური საბაჟო დისკრიმინაციის "ბუნებრივი კონკურენტული სფეროში" გეგმის

gzIT. aseTI po lITika xels uwyobs sxva-
dasxva saxis riskebis warmoSobas: saqone l ze
gazrdili fasebis riski, romelic daculia
maRa li gadasaxadebiT; riski, romelic dakav-
Sirebu lia teqnikuri progresisken mamozrave-
beli stimuli rebis SesustebasTan dargeb-
Si, romelic gamijnu lia sagareo konkurenci-
isagan; Crdilovani ekonomikis ganvITareb-
is riski, sabaJo kontrolis gareSe saqon-
lis aralegaluri Semotanis faqtebis gax-
Sireba, romlis magaliTia dRevandel re-
alobaSi kontrabantuli sigaretis Semot-
ana, rac adgil obriv bazaars uqmnis safrTx-
eebs.

sagareo savaWro riskebis Camoyalibeba ganpirobeguli arovnu l ekonomikaze Semdegi faqtebis gavleniT: qveynis mdgomareoba msolflio ekonomikaSi, msolflio bazarze konkurenciis gamwveba, savaWro konfliqtebi da omebi gasaRebis bazrisaTvis, Crdilovani ekonomikis ganvitareba da a.S. saxelmwifos sagareo savaWro politika, romelic ar iTvaliswinebs zemoTaRniSnul faqtorebs, moklebulia unars gaiTvaliswinos uaryofiT Sedegebi, romelic warmoiSoba SemTxveviti ekonomikuri saqmianobis pirobis an sxva araxelsayreli garemoebebis SemTxveviti cvlilebebis procesSi.

Tavisi arsiT sabaJo riskebi atareben ekonomikur-samarT lebriv xasiaTs, rac ukav-Sirdeba sabaJo wesebis sxvadasxva saxis darRvevas sabaJo sazRvrebze saqonlis da satransporto saSualebbis gadaadgili bisas. am konteqstSi gvTavazoben sabaJo riskebis identifiCirebas sabaJo wesebis darRvevis tipebis mixedvit.

riski, romelic warmoiSoba sabaJo weseb-
is darRveisas ganisazRvreba, rogorc
ekonomikur-samarTlebrivi darRveis sabaJo
riski. samarTaldarRveiT an danaSauLiT
ganpirobebuli riskis warmoSoba ganisazRvreb-
a, rogorc samarTaldarRveis sabaJo riski
[Boehm 1991, 103].

გარდა ამისა, საბაჟო რისკს შეიძლება ახასიათებდეს პირველი ორი ტიპის რისკების ნიშნები, ანუ დარვევები. შესაძლოა, რეგულირდებოდეს საკანონმდებლო აქტების ერთობლიობით. ასეთ შემთხვევაში საბაჟო რისკის იდენტიფიცირება ხდება, როგორც ერთობლივი საბაჟო რისკი.

Catarebuli sabaJo kontrolise feqtur-
oba ganpirobebulia imiT, rom yvela ganx-
orcielebuli operaciebi asaxulia saerta-
Soriso vaWrobis monawilleebis sabuRaI tro

wigneBSi dā sārRricxvo CanawereBSi. audi-
tis procesi dafuZnebulia sabaJo organos
Ria urTierTobebze sameurneo subieqteBT-
an, rac xels uwyobs vaWrobis Semdgom gan-
vitarebas, qmnis potenciur pirobebs yvela
sameurneo subieqtis mier sabaJo kanonmde-
bl obis nebayof lobiT dacvisaTvis, imavdrou-
lad xels uwyobs sabaJo kontrolis Senar-
Cunebas saqonlis da satransporto saSu-
alebebis saerTaSoriso moZraobebze.

evrokavSiris sabaJo administraciaSi
riskebis marTvis standartizirebuli stru-
kturaa, romlis yvela elementi waroad-
gens RonisZiebebis oTxetapian kompleqts
[Vincent 2007, 114-116]:

I etapi warmoadgens garemos aRniS-
vnas, miznebis, amocanebis gansazRvras.
riskebis marTvis strategiis gamo-
muSaveba sabaJo organizaciebisaTvis.
vlindeba garemo, rom lis qveSac igulixme-
ba "garemocva", romelSic sruldeba riskis
marTvis procesi. mxedvelobaSi miReba Sem-
degi faqtorebis gavlena garemoze: poli-
tikuri, iuridiuli da socialuri. ganisa-
zRvrebis sabaJos saqmianobis miznebi, amocane-
bi da momavali mimarTulebebi, Semdeg
muSavdeba riskebis marTvis strategia.

Il etapi – riskebis Sesaxeb informaciis damuSaveba da riskebis Sefaseba. xdeba riskebis Sesazlo warmoSobis Sesaxeb mTeli informaciis gamokvleba, Sefaseba, aucileblobis SemTxvevaSi miewodeba sxva struqturul qvedanayofebis operatiuli samuSaoebis Casatareblad. informaciis wyaro SeiZleba iyos sabaJo warmomadgenlebi, sagadsaxado inspeqcia, presa, komerciuLi da savaWro organizaciebi, sxvadasxva saertaSoriso organizaciebi da sxva. sabaJo samsaxurebis mier riskebis warmatebit marTvisTvis aucilebelia informacia riskebis tendenciebisa da areebis Sesaxeb. riskebis Sesaxeb informaciis mimocvla warmoadgens mniSvnelovan aspeqts da informaciis damatebit wyaros, romelic saSualebas gvaZlevs swrafad ganvsazRvrot mosalodneli safrTxis sawinaaRmdego saSualebebi saxelmwifoTaSoriso doneze. informacia warmoadgens sawyis masalas, romelic gamoiyeneba umetes wilad operatiuli anmmarTvelobiTi miznebisTvis. gaanalizebuli informacia gadadis monacemTa xarixSi, rac aucilebelia riskis areebis gamosavlenad. monacemebi SeiZleba iyos oper-

ატიული, ტაქტიკური და სტრატეგიული.

ოპერატიული მონაცემები – ეს არის ინფორმაცია, რომელიც სასუალებას გვაძლევს მოვადინოთ პირდაპირი ზემოქმედება, რადგანაცი მოიტხოვს დაუყოვნებლივ შესრულებას. ტაქტიკური მონაცემები – ეს არის ინფორმაცია, რომელიც გვრედაბა გამოზებისა და სასამართლო გარევის პროცესი ანალიტიკური ხელსეუობის უზრუნველყოფის მიზნით.

სტრატეგიული მონაცემები – ეს ინფორმაცია საერთო ხასიათისა და უარმოსობადი ტენდენციების შესახებ მნიშვნელოვანია იმათთვის, ვინც გეგმავს და ახორციელებს საბაჟო პოლიტიკას, რადგანაცი იყენებს მას, რომ მოახდინოს პრობლემური არეების იდენტიფიცირება და მიმდინარე გადამწყვეტილება რესურსების განაწილების, კონკრეტული ზომების და მეთოდების გამოყენების შესახებ. სტრატეგიული მონაცემები მოიცავენ ინფორმაციას კონტაბანდის მეთოდებისა და ტენდენციების შესახებ, ასევე საბაჟო ტარლითობის ტიპებისა და ტენდენციების იდენტიფიკაციას.

III ეტაპი – მოქმედებები რისკების მიმართ (პრაქტიკული გამოყენება). რისკების მართვის მეთოდების რეალიზება მოიცავს დასაბუთებულ და ფაქტიურ კონტროლს.

დასაბუთებული კონტროლი – ეს არის, როგორც ვეხი, აუდიტორული შემოწმება, რომელიც უფრო დამტკიცებულია უარმოდგენილი (საბაჟო კონტროლი) კიბოს კონვენციის გენერალურ დანართსი.

ფიზიკური კონტროლი ახორციელებს გამოვლენილი რისკის მიმართ დამაშავებულ ზომების შესაბამისად.

IV ეტაპი – მიწებულის ზომების არსებობის კონტროლი, სედეგების განხილვა. სედეგების კონტროლი და განხილვა ავლენს რისკების მართვის სისტემის ეფექტურობას და ეკონომიკურ სარგებლობას, ამიტომაც სედეგების შესახებ და განხილვა უნდა ტარდებოდეს რეგულარულად, დამაშავებული მოქმედი უსებების შესაბამისად. სედეგების კონტროლისა და განხილვის პროცესი ეფექტურობა იძლევა გარანტიას, რომ საკმესთან დაკავსებულ მთელი ინფორმაცია, რომელიც ეფუძნება ვარაუდებსა და მიწებულ გადამწყვეტილებებს, ჯუსთია, ნამდვილია და საშროა. ასეტი კონტროლი უნდა ტარდებოდეს ყელა საბაჟო სამსახურსი.

სახელმწიფო რეგულირების საბაჟო რისკებს ახასიათებთ პოლიტიკური რისკის ნიშნები, რომელიც განეკუთვნება სუფთა რისკებს, რაც ნიშნავს უარყოფითი ანუ ნელოვანი სედეგის მიწების შესაძლებლობას. დავასაბუთოთ კენი ვარაუდი.

ასე, მაგალიტად, ე. ს. სტოანოვა თვლის, რომ “პოლიტიკური რისკები დაკავსებულა ყვეანასი პოლიტიკურ საკმანობასთან და სახელმწიფო საკმანობასთან. პოლიტიკური რისკები უარმოისობა საუარმოდ-სავარო პროცესების პირობების დარღვევისას მიზეზთა გამო, რომელიც უსალოდ არ არის დამოკიდებული სამეურნეო სუბიექტზე” [სტოანოვა 2003, 208]. მ. მ. მაქსიმევი განმარტავს, რომ “პოლიტიკური რისკები დაკავსებულა სოციალურ-პოლიტიკურ სიტუაციასთან ყვეანასი და სახელმწიფოს საკმანობასთან და არ არის დამოკიდებული სამეურნეო სუბიექტზე”. რისკის ამ კატეგორიას შეიძლება მივაკუთვნოთ საკანონმდებლო ცვლილებების რისკი, ანუ სამეურნეო საკმანობის მარეგულირებელი ნორმატიული აქტების არსებობის ცვლილება, მაგალიტად საგადასახადო კანონმდებლობის, სავალუტო რეგულირების შესახებ კანონმდებლობა და ა. ს. [მაქსიმევი 2000, 66].

ამრიგად, რისკების საბაჟო მართვა უარმოდგენს სისტემური იდენტიფიკაციის მეთოდს და სარისკო სიტუაციების უარმოსობის სამდონიან შესახებას, რისკების უარმოსობის ალბათობის შესაზრდვისათვის აუცილებელი ზომების შემოშავებით. საბაჟო ორგანოების მიერ რისკების მართვის სისტემის გამოყენება იძლევა მარალი რისკის არეების შესახებ შემოწმების კატარების სასუალებას. ამიტომ საშროა საკონლის ნაკადის ტავისუფალი მოზრაობის ხარისხის უზრუნველყოფა რისკის დაბალი დონით, რაც ხელს უწყობს კანონიერი საერთაშორისო ვარობის მოცულობის ჯრდას. მთლიანობასი რისკების მართვის პროცესი სტანდარტიზებული სტრუქტურის მნიშვნელობა საზრვარგარეთის საბაჟო ადმინისტრაციების სასუალებას გვაძლევს მიწებულ სეპირისპირებადი სედეგები საბაჟო კონტროლის პროცესსი, რომელიც მოიცავს რისკების მართვას მთელს საბაჟო ორგანოებსი.

კვლევის პროცესი გადამწყვეტილი და დასახულია საბაჟო რისკების მართვის სისტემის მეთოდური უზრუნველყოფის სრულყოფა, რაც სასუალებას იძლევა ავარლოტ რისკების მართვის სისტემების გამოყენების სედეგიანობა საბაჟო საკმანობასი, შემოშავებულია რისკების მართვის კომპლესური მეთოდიკა, რომელიც უარმოიწერება საგარეო ვარობის საბაჟო რეგულირების პროცესსი და რომელიც მოიცავს შემდეგ ეტაპებს: საბაჟო რისკების ხარისხობრივი და რადენობრივი ანალიზი, საბაჟო რისკების მინიმუმამდე დაყვანის მმართველობითი გადამწყვეტილების კამოყალიბების ჯოგადი პრინციპები და მისი ეფექტურობის შესახებ.

gamoyenebuli literatura:

1. Boehm, B.W. Software Risk Management: Principles and Practices. 1991 california.
2. Vincent T. "Risk Analysis and Risk Management custom: An Historical Perspective", Risk Analysis, 2008 washington.
3. Гончаров И.В. Практика управления рисками, 2003 москва.
4. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент: теория и практика. 2003 москва.
5. Максимцев М.М. Исследование систем управления. 2000 москва.

ANALYSIS OF THE MODERN STATE FOR DEVELOPMENT OF CUSTOMS RISK MANAGEMENT

GIORGI KHABURZANIA
Doctorate of GTU
E-mail: giorgi.xaburz@mail.ru

Summary

The article defines a wide range of risks research in economic theory, the types of risks that are still less likely to be considered as custom risks. Therefore, customs risks should divide into separate groups and determine their categories.

Integration of Georgia In the foreign economic spaces of different countries, in parallel to the development of foreign trade relations, it is necessary to study the customs risk circle that poses a threat to the development of individual economic subjects in the country as well as the country's integration into the foreign economic space. In this context, it is necessary to conduct comprehensive analysis of the origins of customs risks.

It is important to have scientific understanding of the current issues related to the improvement of the methodological provision of the customs risk management system. Their solution will enable us to improve the effectiveness of customs regulation and reduce the negative consequences of the influence of the national economy of customs risks.

Key words: customs, trade, risk.